

414 toužícího po novém vyrovnání s Bohem, zápasícího o výraz pro nevyslovitelné mysterium muky i rozkoše kosmické; v Březinovi cítí básníka českého i slovanského, potomka husitských pradědů, i bratra novonáboženské snahy Gogolovy, Dostojevského i Tolstého (o správnosti tohoto třetího jména v této souvislosti pochybují; Tolstoj jest racionalista velmi rozhodný; ale místo Tolstého dali by se položit zástupcové směru novonáboženského, vycházejícího z Dostojevského: Solovjev, Merežkovský, Berdajev). Velmi správně a jasně vidí Zweig hodnotu mystiky Březinovy v tom, že neodloučila jej od trpících bratří-lidí. „Mystika Březinova není osamoceným rozhovorem s Bohem jako mystika velikých Němců středověku, jež pokouší — jako Dostojevského, jako Tolstého — tajemství lidských vztahů, hádanka pokorných a bratrských lidí a sen o jejich vykoupení. Krupějí rudé krve vchází sociální myšlenka našich dní v jeho snění.“ Dovoleno-li to zde připomenout, i já viděl jsem ve svém článku o Březinovi v loňském ročníku těchto listů¹ *nouum* a jedinečnou cenu Březinovy mystiky v tom, že jeho Bůh nepostavil se žárlivě mezi něho a člověka a všední život a nezatemnil mu jich.

Pokrokový názor na ženskou otázku

S tímto názvem vyšla v knihovničce Času pěkná úvaha paní Buzkové. Paní Buzková řeší otázku ženskou tak, jak se jedině řešiti dá, jako otázku ryze lidskou; stojí na stanovisku volné soutěže, spoluvýchovy, spolupráce a odmítá ženské hnutí potud, pokud chce a vytváří kastovnícky separatism. Zvláště v politice potírá ženský separatism a žádá od žen práci v určitých politických stranách vedle mužů a s muži; jen tak zachová se požadavku všeobecného hlasovacího práva i pro ženy jeho ráz pokrokový a odejme se mu všecko, co by z něho mohlo učinit podporu klerikalismu. Paní Buzková cítí vady dnešního feminismu a má odvahu ukázati na ně. Má i odvahu přiznati si, že dnešní doba přeceňuje i v jakémsi smyslu ženu, jako jí ovšem nedoceňuje ve směru jiném: přeceňuje ji jako pohlaví, nedoceňuje jí jako člověka. „Doba jest tak příznivá ženě, že vyznamená-li se něčím, čeho by si u muže všiml jen nepatrný počet lidí, roznese se její jméno po celém světě. Jako důkaz uvádím Kovalevskou. Kovalevská jest jistě zjev nevšední, a jsem-li na některou ze svého pohlaví hrda, jsem hrda na ni. Její jméno jest světové a přece tolik mužů jí rovných zaniklo! — Doba je blahosklonná k ženě jako k pohlaví a uráží v ní člověka. Urážena je v každé blahosklonnosti, ale ve shovívavosti, s jakou se doba chová k nové ženě, je urážka největší. Blahosklonnost má zakrytí opovržení, pochybnost. — Nic tak nechýbí ženskému hnutí (jako našemu českému životu) jako opravdová, bezohledná kritika. A nic není zhoubnějšího pro toto hnutí než dobová blahosklonnost. Vytýká-li se ženám povrchnost, ledabylost, nedostatek sebekázně, je v tom 95 % pravdy. Kterak tyto nečnosti vznikly, jest jiná otázka, ale jsou, to je fakt. — Ženy utápějí se v malichernostech, a doba je za to vynáší, a místo výchovy podporují šlendrián. Za každou pochvalou a oslavou nějaké malichernosti krčí se však opovržením: co můžeme od nich žádat, vždyť jsou to jen ženy! — Kdyby se s tímtož měřítkem jako k práci mužské přicházelo i k práci ženské, beze všech urážlivých koncesí

1 - [Viz zde str. 50 a n.]

415 pohlaví, byli bychom dále. Ženy učily by se větší opravdovosti, odvrátily by se od povrchnosti a snad bychom pak měli i ženské genie. Ale teď, když sebenepatrnější práce dočká se oslav v ženských časopisech, ve spolecích i v jiných listech, které nechtějí se zdáti zpátečnickými, koho si tu vychováváme?“

Pěkné knížce paní Buzkové přál bych jen hlubšího podkladu filosofického: racionalistické požadavky nahrazují jí často již rozbor skutečnosti, kořeny její jsou však hlubší, spletitější i temnější. Rovnosti mezi mužem a ženou není od přírody, ale jest úkolem lásky, aby ji stvořila vždy od případu k případu. A kultuře i metodě této lásky rád bych, aby byla věnována v naší ženské literatuře brzy úvaha velmi opravdová, tak opravdová, jak toho žádá význam této látky.

Z přeložené beletrie. Guy de Maupassant: Yvetta

Historie dcery kurtisány ve velkém stylu, která nemá tušení o závadnosti života své matky; teprve když nápadník její Servigny jí dá najevo, že nemůže býti jeho ženou, objeví se jí život matčin v ostrém světle. Pokusí se o sebevraždu, ale Servigny vrátí ji životu, tomu krutému životu, k němuž jest určena a jenž přece stojí za to, aby byl žit. — Překlad páně Projsův špatně interpreluje kvality stylu Maupassantova: průhlednost, koncisečnost, přesnou logičnost — jež jej činí stejně francouzským, jako jest jím na př. La Fontaine. Pan Projsa libuje si v t. zv. „poetickém“ stylu, vyparáděném a kudrlinkovaném, v barokně uspořádaných větách, a ponechává Maupassantovi vlastně jen fabuli.

Marcel Prévost: Silné ženy. Díl I, Bedřiška

Od svých Polopanen, tak skandálně proslavených, prodělal Marcel Prévost¹ vývojovou křivku, dost častou u francouzských naturalistů i psychologů školy Stendhalovy. Původně netendenční pozorovatel mravů a analyzátor moderní ženy — rekneme raději dnešní Pařížanky — obratný a skvělý stylista bez touhy dostati se hlouběji k jádru věci — stal se lékařem chorobné společnosti a zvláště svých drahých Pařížanek, ideologem a kazatelem. Již ve svých Listech Františky (Lettres à Francoise) řeší problém ozdravení ženy francouzské. Pomalu se smývá v jeho stylu ona pikantnost, diskretní kluzkost pozorování, která jej přibližovala k autoru Liaisons dangereuses, a tím se zároveň stávají jeho romány poněkud schematickými, aniž by tím získávaly na hloubce. Přesto zůstává hladkým virtuosem své mateřštiny. Bedřiška, již pan Ducháč vydal u Frant. Šimáčka, jest prvním dílem románu, v němž autor studuje soubor otázek feministických a týkajících se dívčího vzdělání. Řada apoštolů, příslušnic různých národů, a tudíž velmi různě založených, zakládá v Paříži odbornou dívčí školu, na níž by byly dívky vychovávány k nezávislosti na mužích — a český čtenář, který ve Francii vidí vlast emancipací všeho druhu, žasne, s jakými překážkami se podnik setká. Celým románem hledí M. Prévost dokázati, že německé, anglické, nordické nebo slovanské řešení otázky emancipační,

1 - [Viz Kritické projevy 3, str. 493.]